

„Dáma s lampou“

„Ti, jimž je dopřáno svobodně a zcela osobně sloužit, měli by toto štěstí přijmout jako lidé, kteří tím získávají pokoru. Vždy by měli být pamětlivi toho, že mnozí by chtěli a dovedli jednat jako oni, ale nemohou. Proto každý, kdo má to štěstí a smí přinášet pomoc a dobro, měl by pochopit, že se mu tím dostává velké milosti.“

Florence Nightingale

Florence Nightingale, anglická ošetřovatelka šlechtického původu, autorka odborné literatury a průkopnice srovnávací lékařské statistiky, se narodila 12. května 1820 ve Florencii zámožným anglickým rodičům Williamu Edwardovi a Frances Nightingalovým, kteří zrovna pobývali v Itálii.

V dětství ji doma vyučoval otec, absolvent Cambridge a Florence byla velmi nadaná studentka. Kromě angličtiny hovořila německy, italsky a francouzsky. Odmala měla silné sociální cítění, které ji vštípil dědeček z matčiny strany William Smith, člen skupiny abolicionistů.

V dospělosti se rozhodla proti přání rodiny, a navzdory společenským konvencím doby, stát zdravotní sestrou, přestože v 19. století mělo toto postavení velmi špatnou pověst. Pomáhat druhým považovala za svou životní cestu a ošetřovatelství pokládala za své bohem určené poslání. Překonat odpor ze strany konzervativní rodiny a získat její souhlas však trvalo Florence téměř 10 let. Během této doby se angažovala v hnutí za práva chudých a navštěvovala nemocné v nemocnici v Londýně a Edinburghu. Zde viděla, že problémem doby je špatné prostředí, ve kterém se nemocní nachází, nedostatečná vzdělanost sester, minimální hygiena, chybějící organizace práce a v neposlední řadě lidský přístup k nemocnému. V roce 1850 dokončila své počáteční školení jako zdravotní sestra v Institutu protestantské diakonie v Německu, pracovala u Milosrdných sester v Paříži a v srpnu 1853 nastoupila na post superintendantky Institutu péče o nemocné dámy v Londýně.

V témže roce vypukla Krymská válka a podmínky v lazaretech byly tak alarmující, že ministr války Sidney Herbert požádal Florence, aby zorganizovala ošetřovatelskou pomoc pro raněné vojáky. Florence odcestovala se skupinou dobrovolných sester do armádní polní nemocnice v Istanbulu, kde zpočátku

nenášla pochopení ze strany lékařů, kteří nechtěli sestry k nemocným pouštět. Otřesné hygienické podmínky, nedostatek sanitárního zařízení, potravin, léků a pitné vody zde měl za následek katastrofální úmrtnost. Kromě zranění zde vojáci snadno podléhali sekundárním infekcím, zejména tyfu, choleře a úplavici. Florence začala bojovat proti tomuto stavu všemi dostupnými prostředky. Změnila organizační režim, zaváděla nové ošetrovatelské postupy, zavedla hygienická opatření, sama se podílela na organizování zásilek zdravotnického materiálu a potravin. Díky jejímu úsilí se rapidně snížil počet úmrtí.

Podle toho, jak neúnavně v noci s lucernou obcházela raněné, ji vojáci přezdívali „dáma s lampou“.

Po návratu do Anglie se rozhodla upozornit na podmínky ve vojenském zdravotnictví. Požádala o audienci královnu Viktorii a vypracovala pro Královskou komisi zprávu o souvislosti hygienických podmínek v lazaretech s úmrtností vojáků. Poprvé využila grafického zpracování statistických dat, které považovala pro laiky za srozumitelnější. Svůj graf Florence pojmenovala coxcomb – v překladu kohoutí hřebínek, později se pro grafy tohoto typu ujalo označení polární oblastní diagram. V následujících letech Florence pracovala na vytvoření systému do té doby nejednotné kodifikace nemocí a příčin úmrtí. V kombinaci s nalezením nových způsobů nakládání s daty tak položila pevné základy nově se rodícího oboru lékařské statistiky.

Její práce v Turecku získala takový respekt anglické veřejnosti, že byl vytvořen nadačního fond Florence Nightingale pro výcvik sester. S pomocí darů z něj založila Florence v roce 1860 v nemocnici Sv. Tomáše v Londýně první zdravotnickou školu v Anglii. Vzdělávání sester vedlo nejen ke zvýšení úrovně zdravotnictví, ale i ke zlepšení kreditu povolání zdravotní sestry.

Roku 1869 Florence spolu s Dr. Elizabeth Blackwellovou a její sestrou Emily otevřely v Londýně první lékařskou fakultu pro ženy, která fungovala 31 let.

Za svůj život vydala Florence několik knih, desítky dokumentů, zpráv a letáků, věnujících se ošetrovatelství, sociálním problémům, zdraví, ale i postavení žen ve společnosti. Nejznámější dílo **Notes on Nursing** vyšlo v mnoha jazycích a je pomyslným svatým grálem ve vzdělávání sester.

Florence Nightingale zemřela v Londýně v roce 1910 ve věku 90 let. Zanechala trvalý odkaz, který ukotvil standardy péče o pacienty a hygieny nemocničního prostředí. Stala se příkladem nejen pro Anglii, ale pro celý svět. Za její aktivity jí byl udělen jako první ženě v historii Řád za zásluhy britského impéria. Od královny Viktorie dále obdržela Královský červený kříž.

Zakladatel Červeného kříže Jean Henri Dunant prohlásil, že největším příkladem pro něj byla právě Florence Nightingale.

Publikační činnost Florence Nightingale

Florence Nightingale byla velmi publikačně aktivní. Napsala přes 200 různých knih, zpráv, článků a více než 15 000 dopisů.

Výběr publikací:

- Nightingale, Florence. Notes on matters affecting the health, efficiency and hospital administration of the British army ... by Florence Nightingale. London: Harrison, 1858.
- Nightingale, Florence. Subsidiary notes as to the introduction of female nursing into military hospitals in peace and in war. London: Harrison, 1858.
- Nightingale, Florence. Notes on nursing: what it is, and what it is not. London: Harrison, 1859.
- Nightingale, Florence. Workhouse nursing. London: Macmillan and company, 1867.
- Nightingale, Florence. Introductory notes on lying-in institutions. London: Longmans. 1871.
- Nightingale, Florence. Life or death in India. London: Harrison and Sons, 1874.
- Nightingale, Florence. Note on different systems of nursing. London: Harrison and Sons, 1910.

V českém jazyce publikováno:

Nightingale, Florence. Miss Florence Nightingale-ovy Kniha o ošetřování nemocných. Překlad Paulina Králová. Praha: J. Otto, 1874. 187 s. Ženská bibliotéka; č. 14. digitalizovaný dokument dostupný z: <http://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:b9ad9790-9939-11dd-819a-000d606f5dc6?page=uuid:62412213-9a72-4b5c-979c-ff92df159e9d>.

Florence Nightingale

